

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam
Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In
Qvibvs Singlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo
Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt XI. De divinißima Theologiæ mysticæ contemplatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

teantur, per quæ omnia mens in contemplatione su-
pra se elevatur, in quantum cognoscit DEVM esse su-
pra omne quod apprehenditur. Verumtamen quia ad e-
ius essentiam videndam nequit peringere, dicitur in
seipsa quasi reflecti ab illius lumine superexcellenti,
iuxta illud Genesim: Vidi Dominum facie ad faciem.
Quæritur à scribit Gregorius: Visus anima, dum in
DEVM intenditur, immensitas illius coruscatione
reverberatur.

Et paulò post, descendens idem Dionysius ad
contemplationem, quæ in presenti vita haberi
potest tam per positionem, quam per ablationem,
nem, subiungit: At verò in contemplatione DEI in
vita presenti per affirmativam, de ipso proprie non me-
taphoricè dicitur, de quibus in lib. de divin. nominib.
agitur, cognoscitur DEVS modo prædicto, quia est;
at antem objectivè & immediate, ita quod non est me-
diū per quod in ratione objecti, est tamen mediū per
quod in ratione speciei intelligibilis, quia per formas
similitudinesque creatas, & non clarè in se ipso co-
gnoscitur, ita quod sua essentia sit quod & quo, seu ob-
jectum & species per quam. In contemplatione autem
seu visione mystica Theologia, quæ DEVS per omnium
ablationem & abnegationem cognoscitur, clariùs &
sublimius noscitur & videtur, quam in contemplatio-
ne prædicta per affirmativam. Ideo & objectivè, non
tamen quid est, sed quia est, sed per appropriatam
eandem ad notitiam quidditatis. Verumtamen in
hac contemplatione seruitur apex mentis & intelligen-
tiæ vertex DEO autem tanquam omnino ignoto in om-
nimoda quoque caligine fieri, nibique penitus de illo
cognoscere, non quod ab illius inspectione, omnifariè
vacet, præsertim cum ista sit altissima, clarissima, per-
fectissima, ac profundissima Deitatis contemplatio, co-
gnitio, visio huc vita positio, ut ipsemet magnus
Dionysius & Expositores ipsius testantur.

Sed quia in hac contemplativa, & sapientialissima,
ac ferventissima unione cum DEO mens acutissime &
limpidissime conspicit, quam superincomprehensibilis,
& superplendensissimus, & superluminosissimus, &
superpulcherrimus, & superamabilissimus, & super-
gaudiosissimus sit ipse Dominus DEVS omnipotens &
imensus, atque quam infinitè & indicibiliter à ple-
na illius cognitione, & beatifica eius fruitione, vi-
sione faciat immediatè & clare intuitiva distet, de-
ficiat, & occumbat. Ideo præ admiratione & amore
deficit, & desinit à seipsa, gaudiosè quoque & dulci-
ter absorbetur, obdormit, & quiescit in superdelictis-
simo DEO, Creatore, Salvatore, ac miseratore; imò &
supergratiosissimo suo sponso, totius beatitudinis sue
superpissimo fonte, omnipotentissima, & liberalissi-
ma causa.

Tertia Dionysii propositio. Si cognitio intuiti-
va dicatur, quæ res in seipsa & quod suam quiddita-
tem cognoscitur, mentaliterque videtur, dicendum
est, quod DEVM non valemus in hoc seculo intuitivè
cognoscere: si autem loquendo excensius dicatur in-
tuitiva cognitio, dum quid objectivè agnoscitur, &
quod ad essentialia sua, seu propria sibi, quamvis non
clare ac distinctè secundum quod in se ipso est, potest
dici quod in vita hac cognoscimus DEVM etiam intuiti-
vè, & quod quia est, non autem quod quid est, nisi
valde obscure & imperfectè. Nihilominus distinctam
de DEO habemus, ita quod multa de ipso cognoscimus,
quæ ex soli convenient, ut quod est esse increatum, in-
dependens, purum, perfectum, & penitus separatum;
quamvis ignoremus quid hoc sit. Hinc super librum
Boetii de Trinitate Thomas saterur: De nulla re potest
sciri an est, nisi aliquo modo sciatur de ea quid est, aut
perfectè, aut confusè, secundum Philosophum in prin-
cipio Physicorum.

Ex his quoque apparet dicendum, quod ultra &
Thom. a Iesu Oper. Tom. II.

præter notitiam DEI experimentalem, affectivam &
mysticam, haberi etiam potest, tam de DEO notitia in-
tellectualis, mystica, abstractiva & absoluta, iuxta
modum prædictum: abstrahendo ipsum esse ab omni
propræ imperfectione, accipiendoque illud cum omni-
moda excellentia, nobilitate & perfectione, ac perfe-
ctione ali in finitate, quemadmodum etiam Alpharabius
& Avempace dixerunt, quod intellectus noster cognos-
cendo quidditates sensibiles ac materialium sub-
stantiarum, abstractissimè cognoscere quidditatem
substantiæ separare. Quorum tamen opinio fuit non
vera: quia ex tali sensibilibus abstractissima cognitio-
ne non sciretur propria & ultima differentia cupi-
cumque separata substantiæ quemadmodum etiam ex
prædicta Deitatis abstractiva contemplatione non ag-
nosceretur quidditas esse divini. Postremo patere vi-
detur ex dictis, quomodo DEVS dicatur in nominabili-
bus, ineffabilis, indesignabilis, quia videlicet nullo no-
mine exprimi potest, quo clare & plene insinuari at-
que intelligi possit quid sit, & qualiter in se ipso sit
ens. Nihilominus numerabilia sunt nomina ipsius, quæ
ipsum aliquo modo, imò & variis modis designant,
quædam perfectius, quædam minus perfectè. Hacten-
us Dionysius. Sed prætermittis his, quæ nimis
speculativa videntur, de quibus nos alibi forsitan
plenius disseremus; est ut plenius & clariùs ex-
plicemus, quid sit mystica Theologiæ contem-
platio, cui supremum gradum in via contempla-
tiva re concessimus, & quæ sit via perveniendi
ad hanc altissimam DEI contemplationem.

CAPVT XL

De divinissima Theologia mystica
contemplatione.

QUID sit mystica Theologia, & qua de causa
mystica appelletur, difficile quidem est in-
telligere, explicare difficilius, difficilissimum expe-
riri. Tractant de hac re omnes fere sacri Dionysii
Interpretes, tam in Commentariis de divin. nom.
cap. 7. quam in librum quem Dionysius edidit de
mystica Theologia. Longam etiam de mystica
Theologia edidit tractationem Henricus de Pal-
ma, quæ D. Bonaventuræ adscribi solet, ac inter
eius Opera circumfertur. Aliam quoque non mi-
nus utilem scripsit Joannes Gerson. Sed tam hi,
quam illi subobscurè valde loquuntur, ita ut æ-
què aliquando difficile sit D. Dionysii penitissi-
mos sensus ac suorum Interpretum commenta-
ria obscurissima penetrare. Diversa sunt præter-
ea eorum placita, ac variæ in percipienda D. Dio-
nyssii mente sententiæ. Alii enim affectus apicem
absque prævia intellectus operatione immediatè
DEO uniti contendunt; alii verò intellectus coo-
perationem veriùs admittunt; alii mysticam Theo-
logiam in caligine ac tenebrosa DEI cognitione:
alii in voluntate, id est, in notitia DEI experimen-
tali, & suavisima perceptione: alii demum in se-
cretissima mentis cum DEO locatione consti-
tuunt. Nos verò à communi Patrum sententiæ &
Philosophiæ principii non recedentes, quid sit
mysticæ Theologiæ contemplatio, divina adspi-
rante gratia, perspicue ac breviter, præmissis alio-
rum sententiis, perstringemus.

Dionysius Carthusianus in Commentariis D.
Dionysii de mystica Theologia quæst. 3. ubi inquit,
quid sit mystica Theologia, positus aliorum opi-
nionibus, suam exponit hæc verba: Multi itaque
eam definiunt, dicentes: Mystica Theologia est secre-
tissima cum DEO locutio: alij, quod sit ardentissima

divinae caliginis intuitio. Quae descriptio aptior videtur, quam prima: non enim in mystica Theologia dicitur jugiter sermo mentis ad DEUM, sed ipsa mentis in DEUM defixio, admiratio maiestatis, suspensio animi in lumen immensum ac aeternale, fruentissima ac quietissima, & transformativa seu absorptiva in spem Dei est mystica ista Theologia, praesertim si accipitur pro actu: si autem sumatur pro habitu, realiter idem est, quod praestantissimum donum Spiritus sancti, quod sapientia nuncupatur, sumendo sapientiam non ut est donum gratiae gratis data, de qua ait Apostolus, Alii per spiritum datur sermo scientiae: sed ut est donum gratiae gratum facientis, supernaturalis, infusus, charitati inseparabiliter iunctum, de quo loquitur Isaias: Requiescet super eum spiritus sapientiae & intellectus. Quomodo modum etiam triplex est gradus charitatis, ita & sapientiae huius, quae secundum gradum suum tertium ac supremum est ipsa mystica Theologia, quae non est propriè scientia, pro ut scientia est habitus acquisitus, aut etiam infusus informis, qui in speculativum practicumque dividitur: imò sapientia ista numquam informis est, sicut nec charitas. Hinc sicut donum sapientiae realiter ac subjectivè est in intellectu, quantum quantum ad suum extrinsecum complementum, quod est ferventissimus amor, in voluntate ponatur: ita & mystica Theologia: quod etiam constat ex hoc, quod vocatur visio, contemplatio, intuitio, interiorque locutio, quae omnia spectant ad intellectum, & in ipso realiter esse sentitur.

Credit ergo Dionysius Carthusianus, mysticam Theologiam esse mentis in DEUM defixionem, maiestatis admirationem, animi in lumen immensum ac aeternale suspensionem, fructivam quietem, & transformativam, & illam esse actum doni sapientiae secundum ejus supremum gradum, nempe in quantum procedit à charitate deficiente, quae est (teste Richardo de grad. viol. char.) supremus gradus amoris violenti.

Geon Alphab. 86. litt. I. Mystica, inquit, Theologia est conjunctio, sive unio experimentalis & gratia mentis cum Deo. Quod verò sit experimentalis haec unio cum Deo, ipse ibidem explicat, dicens quod sit simplex & actualis perceptio gratiae gratum facientis. Unde colligit, mysticam Theologiam nihil aliud esse, quam experimentalem DEI notitiam & perceptionem. Ibi etiam docet, mysticam Theologiam sive contemplationem tunc contingere, cum apex mentis ineffabili & ignoto DEO ineffabiliter & ignotè conjungitur. Unde idem Auctor, ut haec omnia breviter una definitione comprehenderet, in libro de mystic. Theolog. ita inquit: Theologia mystica est experimentalis cognitio de DEO per amoris unitivum complexum. Unde Gerson potius in voluntatis quam intellectus operatione mysticam Theologiam sitam esse censet. Sed quamvis mysticam Theologiam in voluntate praecipuè sedem habere dicat, non tamen excludit actum intellectus, cum ipse Gerson saepe dicat, Theologiam mysticam esse experimentalem DEI cognitionem, & rursus esse mysticam sapientiam, id est, sapientiam de DEO notitiam: quae omnia ad intellectum pertinent.

Henricus denique de Palma, seu, ut alii volunt, D. Bonaventura in lib. de mystic. Theolog. cap. 3. de via unitiva, mysticam Theologiam nihil aliud esse, quam unionem cum DEO per ardentissimum charitatis amorem sapientissimè docet: hanc tamen unionem immediatè à DEO in voluntate infundit, ubique sine ullo intellectus actu percipi. Quare dicit in hac divinisissima mystica Theologiae con-

templatione voluntatis actum, scilicet amorem absque praevia intellectus cognitione, tenacissimè affirmat, maxime cap. 3. part. 4. & seqq. quem multi Dionysii Commentatores, Vercellensis, Linconiensis, & alii communiter sequuntur; & praecipuè divus Bonaventura Serm. 2. de luminarib. Eccles. in eam sententiam inclinare videtur.

Quid in tanta opinionum varietate tenendum sit, ut explicemus, oportet primum erit illud in primis considerare, triplicem esse mysticam Theologiae gradum. Primus, Quando mens purgata de super, & medio sapientiae dono illustrata, super se elevatur, ut DEUM in omni perfectione, in Unitate & gloria esse tam infinitum, ac omnimodum, etiam Angelicè, incomprehensibilem contempletur, ac DEO inveniatur tamquam prius ignoto, in ipso per amorem & delectationem suavitè conquelescat. Et haec est pura contemplatio, de qua superius Gradus primo huius Hierarchiae distinximus. Et tunc mens à D. Dionysio dicitur, licet non perfectissimo modo, inire caliginem, sive se extendere ad radium divinarum tenebrarum, id est, super dulcissimam in se, nobis verò ignotam & incomprehensibilem DEI claritatem, regionemque lucis, & veritatis, ac sapientiae Dei prorsus immentam, & fieri in ignorantia DEI, ac per invisibilitatem ac incomprehensibilitatem ipsum videre atque cognoscere, hoc est, intelligere ipsum omnino invisibilem atque incomprehensibilem esse.

Secundus verò gradus mysticae Theologiae tunc temporis contingit, quando mens altius & divini & saepe mens excessu sublevarur, ut divinam non solum ingredi, sed & habere caliginem dicatur. Dominus enim DEUS in caligine, id est, in luce inaccessibili, ut ex D. Gregorio in principio secundi Gradus huius tertiae Hierarchiae diximus, dicitur inhabitare: unde optime S. Dionysius in Epist. 5. ad Doroth. Divina caligo, inquit, est inaccessibile lumen, in qua habitare DEVS dicitur, quae quidem caligo altius prorsus non est, quam incenscripta ac penitus inermis & superfluentissima plenitudo, splendidissima pulchritudo, serenitas, & dulcedo lucis aeternae. At densissima: igitur huius caliginis intuitio, ac mentis in DEUM in illa caligine existentem se habere valis defixio, admiratio maiestatis, seu suspensio animi in lumen immensum, fructiva, quietissima, & transformativa seu absorptiva inspectio Deitatis, ut Dionysius Carthusianus aiebat, est mystica Theologia, quam nos supra Gradus secundo declaravimus, non tamen supremus ejus gradus. Nam licet saepe mens excessus, ex ferventissimo amore proveniens, in hac contemplatione contingat, ac proinde cum DEO anima charitatis nexu tenacissimo dulciter ac suaviter uniat, in eumque per amorem transformetur: adhuc tamen testat alioquin DEO conjunctio, & perfectior de DEO cognitio, quae ex amore & conjunctione immediata & unitiva cum ipso DEO refertur, ut plenius diximus alibi. Haec verò contemplatio secundus gradus omnino pertinet ad donum sapientiae secundum ejus altiorum & perfectiorum gradum, ut Dionysius Carthusianus docuit ut supra. Et haec est mystica Theologia, quam ipse tam in Tractatu de contemplatione, quam in Comment. ar. Dionysii agnoscit & definit.

Tertius gradus mysticae Theologiae, qui inter omnes contemplationis species est supremus, & qui propriè mysticae Theologiae naturam & proprietates aptius & verius declarat, manifeste

omnes
contem-
plationis
species.
Confor-
matio.
Domini
7. Bihor.
Theolog.
lib. 7. sect.
4.

ste traditur a D. Dionysio 7. de divin. nom. ubi sic
scribit: Sapientia (appellatur enim sapē hoc nomine
mythicam Theologiam) est dignissima DEI cognitio
per ignorantiam cognita secundum unionem, quae est
supra mentem, quae est vera cognitio effectiva. qua-
si dicat: Est nomen DEI, quae habetur de ipso
per unionem experimentalem cum ipso, ita ut
prius ex parte DEI oporteat concipere ipsius DEI
in animam illapsam, sive deosculationem & am-
plexum unitivum; ex parte vero animae unionem
amoris, & perceptionem fructivam & suavisimā
ipsius DEI. Ad hanc Derigitur osculationem si-
ve amplexum, & animae fructivam unionem re-
solvat in intellectu altissima & perfectissima de
DEO cognitio. Quare optimē Gerson Alphabero
65. litt. E. mysticam Theologiam describens, di-
xit: Est experimentalis cognitio habita de DEO per a-
moris unitivum complexum. Igitur prior est huius
complexus mutuos amoris fructivus inter DEUM &
animam, quam sit cognitio, quae ex natura sua se-
quitur ad amorem, & (ut illud DEI otul. am.)
& idē aliter definitur: solet, nempe, Est sapida noti-
tia de DEO, dum ei supremum apex affectivae potentiae
realiter per amorem unitur. Quare sicut in dono
sapientiae prius est gustare DEI suavitatem, ac ani-
mā charitate media cum DEO uniti, quā in DEI
experimentalis cognitio live contemplatio; ita in
mythicā Theologiae contemplatione prius est
DEUM animae uniti, quā in DEI ipsius animae il-
lud: Gustate & videte.

Præcedere vero debet hanc unionem ineffabi-
lem animae cum DEO caliginosa illa contempla-
tio, de qua plenius secundo Gradū antecedenti
diximus. Nam dum anima sub umbra dilecti ac
in illa caligine constituta, continuis suspiciis ac
amoris violentiis fertur in DEUM, nonnumquā
repente pietate DEI immensa apicem affectivae &
veritatem intellectivae potentiae immediate tan-
gentie, illuminatione & inflammatione a dentissi-
ma ad contemplationem ac Theologiae mysticā
intantum, & unionem fructivam rapitur, atque
feliciter ibi in DEUM, quem sibi praesentissimum
sentit, divinitus transformatur, ut egregiē ex D.
Dionysio docuit D. Bonaventura 1. 3. dist. 4.
art. 4. his verbis: Verus contemplator est, si sursum
tractus est super omnia intelligibilia in caliginem ig-
norantiae. Et hic gradus contemplationis est de quo lo-
quitur Dionysius cap. 8. Mysticā Theologiae, dicens:
Adhuc restat principiorum Dei cognitio, quae figuratur
in eo quod Moyses separatur ab his, qui locum DEI se-
cum viderant, & subtrahitur illis visis. & intrat in
caliginem ignorantiae, & unitur incomprehensibilita-
ti divinae, quam non penetrat intelligentia, quae verē
est omnium clarissima, & in se claudit & secretissime
celat omnes cognitiones comprehensivas, tanquam in
causa prima omnium. & per eam omnis unitus Deo
(qui est supra omnia) constituitur in excellentia,
quam neque ratio investigat, nec intellectus specula-
tur, & ab omnibus, & quasi à seipso segregatur, & per
unionem dilectionis, quae effectiva est vera cognitio, unitur
DEO intellectualiter ignoto, cognitione multo
meliori, quam sit cognitio intellectualis in eo, quod in-
tellectualem cognitionem dereliquit, & super intelle-
ctum & mentem DEUM cognoscit.

In quibus Dionysii verbis duo sanē sunt con-
sideranda. Primum, contemplationem illam, qua
in caligine DEUS agnoscitur, non esse mysticam
Theologiam, sed potius esse immediatū gra-
dum & dispositionem ad unionem illam fructi-
vā & felicissimā cum DEO; illa enim cogni-
tio non est aliorum neque perfectior quam posuit in
Thom. à Iesu Opr. Tom. II.

hac vīa de DEO haberi, eam præcedat DEI per-
ceptionem experimentalem. Oportet igitur qua-
rere aliam cognitionem, in qua mystica illa con-
templatio propriē consistat. Haec autem ex men-
te D. Dionysii est illa, quae concomitatur sive con-
sequitur ipsam DEI fructivam perceptionem, ut
ex illis verbis ejusdem Dionysii expressē conji-
citur: Et per unionem, inquit ille, dilectionis, quae effec-
tiva est vera cognitio, unitur DEO intellectualiter
ignoto cognitione multo meliori. Igitur cognitio il-
la, quae unionem sive DEI amplexum comitatur,
& quae ex illo oritur, quae verē dicitur cognitio
& contemplatio DEI altissimi, illa inquam est
(non præciē considerata, sed ut connotat unio-
nem animae cum DEO felicissimā & fructi-
vā) in qua verē consistit Theologia mystica. Et
quamvis præcipuē & essentialiter consistat in hac
cognitione; principium tamen habet & causam
in amore unitivo, & perceptione DEI experi-
mentaliter, ex qua veluti ex fonte, ubi divina suavitatis
gustatur, & æterna felicitas præbatur, sapidissi-
ma ac divinisima DEI oritur contemplatio, quae
mystica Theologia appellatur.

Quod si aliquando Dionysius docere videat-
ur, in hac mystica contemplatione derelin-
dam esse omnem, tam sensus, quā intellectus o-
perationem, eodē in ea DEUS super intelle-
ctum & mentem cognoscatur. Sanē verus D. Dio-
nysius sensus est, illas operationes intellectus, quae
de Deo aliquid affirmant, omnino esse removen-
das, maxime verō in viris exercitiis & perfectis,
ac ignotē, in quantum possibile est (ut ipse in-
quit) per negationem & omnium ablationem ad
DEUM esse ascendendum. Unde ipse Dionysius
sæpē mysticam Theologiam vocat (ut benē Car-
thasianus docuit ubi supra) contemplationem, in-
tuitum, visionem: quae omnia spectant ad in-
tellectum, ut infra latius dicemus.

Haec fere omnia, quae de mysticā Theologiae
contemplatione diximus, sequentibus exemplis
non incongrue explicari poterunt. Si aliquis, ver-
bi gratia, esset constitutus prope ipsam solis sphae-
ram, tunc ille præ nimia solis claritate vix posset
oculos in solem dirigere, per cunctosque radios so-
latus potius caliginem quā lucem praesentiret.
Eo verō, quo soli esset vicinior, tantō magis
ejus calorem ac ardorem experiretur. Quod si o-
mnino ipsum solis orbem ac sphaeram ingrederetur,
tunc vere soli diceretur conjunctus ac unitus,
& quod conjunctior soli ac intimior, eodē clarior so-
lem magis ex natura sua lucidum ac luminosum
sive visibilem esse conspiceret; quamvis ipse rā-
diorum confluxione vultu reverberatus minū
videat, dum magis visibilem solem esse cogno-
scit. Sic pariter de cognitione, sive contemplatio-
ne, quae mysticam hanc unionem & præcedit &
comitatur, philosophari oportet. Nam contem-
platio illa, qua DEUS sub caligine conspicitur,
vere est intellectus operatio nobilissima, qua DE-
UM quasi è vicino, ejusque immensas divitias sub
incomprehensibilitatis ratione inuenerit. Cum
verō anima DEO ipsi veco justitiae Soli ineffabili-
ter copulatur, tunc mentis oculus præ immensa
DEI claritate, invisibilitate, ac incomprehensibi-
litate, veluti quibuscumque splendidissimis radiis re-
verberatus caligat, ac infinita objecti luce victus
lucumbit, ac experientia ipsa apertius
quā antea solis calorem ac clarita-
tem cognoscit.